

Саме ці механізми широко застосовують у виробничих системах, коли виникає необхідність у вирівнюванні потужностей (пропускної спроможності) між різними виробничими підрозділами всередині підприємства. Цим самим вдається ліквідувати "вузькі місця" (слабкі ланки) на шляху збільшення випуску продукції. Типовим прикладом сумісного використання законів найменших і пропорційності можуть бути способи оптимізації мережевих моделей у часі, за виконавцями і вартістю в системах мережевого планування, відомі під назвами Pert-time, Pert-cost і СРМ. Як слабкі ланки виділяють роботи, що знаходяться на критичних і підкритичних шляхах мережевого графіка, що характеризують терміни і можливості його реалізації. Змінюючи пропорції в розподілі ресурсів між роботами, що лежать на критичних (напружених) і некритичних (які мають великий запас міцності) шляхах, можна не тільки добитися оптимізації термінів виконання всього комплексу робіт, але й підвищити надійність успішного завершення плану у встановлені терміни.

Висновки та перспективи подальших досліджень:

1. Однією з найважливіших умов ефективного функціонування будь-якої виробничої структури є врахування та дотримання законів організації.

Закони є теоретичним підґрунтям організації. Вони характеризують стійкі зв'язки і істотну взаємообумовленість організаційних систем як об'єктивних явищ. Під законом організації розуміємо необхідні, істотні, сталі співвідношення між елементами системи, а також між системою і зовнішнім середовищем.

2. Проведено огляд таких законів організації:
  - а) які виявляються переважно в статичній (структурній), а саме: закон композиції, закон пропорційності, закон найменших;
  - б) які виявляються у динаміці: закон онтогенезу, закони синергії, закон інформованості-впорядкованості, закон єдності аналізу і синтезу, закон самозбереження.
3. Пізнання законів організації дає змогу не тільки розкрити загальні й істотні зв'язки в системі організаційних відносин і цим самим проникнути у світ загальних організаційних форм буття речей, матеріальних і духовних утворень, але і встановити механізми (порядок) їх дії і можливості використання.
4. Врахування та дотримання законів організації, що своєю чергою дасть змогу розробляти індивідуальні правила та принципи діяльності відповідно до кризових умов економіки.

Література

1. Богданов А.А. Тектология (Всеобщая организационная наука) / А.А. Богданов. – М.: Изд-во "Экономика", 1989. – 590 с.
2. Козик В.В. Організація виробництва: навч. посібн. / В.В. Козик, А.С. Гавриляк. – К.: Вид-во "Знання", 2011. – 222 с.
3. Монастирський Г.Л. Теорія організації: навч. посібн. / Г.Л. Монастирський. – К.: Вид-во "Знання", 2008. – 319 с.
4. Хміль Ф.І. Основи менеджменту: підручник / Ф.І. Хміль. – К.: Академвидав, 2003. – 608 с.
5. Храмов В.О. Основи управління персоналом: навч.-метод. посібн. / В.О. Храмов, А.П. Бовтрук. – К.: Вид-во МАУП, 2001. – 112 с.

Свидрук И.И. Роль и значение законов теории организации в производственных системах

Обоснована необхідність застосування законів організації в їх практичній діяльності. Розглянуті дві групи законів організації: в статичній та в динамічній.

Ключевые слова: організація, закон, виробнична система, можливість, застосування, розробка, статика, динаміка, пропорційність, синергія.

Svidruk I.I. A role and value of laws of theory of organization in the production systems

Grounded necessity of application of laws of organization for their practical activity. Two groups of laws of organization are examined: in static and in a dynamics.

Keywords: organization, law, production system, possibility, application, development, statics, dynamics, proportion, synergy.

УДК 657:006.32

Доц. В.С. Семйон, канд. екон. наук;
магістрант К.Й. Варга – Закарпатський ДУ

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ТА ПОДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Досліджено сучасну практику складання та подання звітності підприємств в Україні відповідно до МСФЗ (Міжнародних стандартів фінансової звітності) та П(С)БО (Положень (стандартів) бухгалтерського обліку України). Проведено порівняльний аналіз складання фінансової звітності за міжнародними та національними стандартами.

Ключові слова: фінансова звітність, міжнародні стандарти фінансової звітності, положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Угорщина.

Постановка проблеми. Прискорення реформ в Україні, інтеграція країни до світового економічного простору, спрямування до вступу до Європейського союзу, виведення вітчизняної економіки з кризи зобов'язують енергійніше проводити реформи бухгалтерського обліку і звітності, адже основою формування будь-якої економічної інформації є грамотно змодельована система бухгалтерського обліку. Формуючи державну та національну політику, Україна, незважаючи на складні умови кризового стану, орієнтує себе на всебічний розвиток міжнародних зв'язків, особливо в найбільш важливій сфері – економіці. Трансформація вітчизняної економіки в глобальний економічний простір потребує зусиль щодо впровадження міжнародних стандартів, серед яких стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності посідають важливе місце. Перехід на МСФЗ сприяє процесу входження України до світової економічної спільноти. Цей стратегічний курс об'єктивно потребує адаптації вітчизняної системи бухгалтерського обліку, звітності та контролю до міжнародних стандартів.

Економіка кожної країни має індивідуальні характеристики, що приводить до розбіжностей в обліку та звітності. Водночас розширення міжнародних зв'язків, виникнення світових ринків капіталу, створення міжнародних компаній зумовлюють необхідність впровадження єдиних правил і процедур ведення фінансового обліку і складання фінансової звітності [2].

Однак, незважаючи на існування МСФЗ, не можна говорити про єдину систему бухгалтерського обліку та фінансової звітності у світі. Безпосередньо на систему правового регулювання бухгалтерського обліку впливає стан і розвиток суспільно-економічної структури окремої країни. Не можна нехтувати також бухгалтерськими традиціями, які формувалися протягом історичного розвитку даної країни [7].

Системи бухгалтерського обліку країн світу мають особливості, що призводить до неоднозначного сприйняття фахівцями інформації, яка міститься у фінансовій звітності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання адаптації національних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємств України до Міжнародних стандартів досліджують багато науковців. Зокрема, актуальні проблеми висвітлено у працях відомих вітчизняних учених-економістів: як Ф. Бутинця, М. Білухи, Г. Вериги, С. Голова, Н. Литвина, В. Швеця, Н. Малого, М. Пушкара. Серед зарубіжних дослідників варто назвати Р. Антоні, А. Афанасьєва, Дж. Блейка, Я. Вільямса, В. Качаліна, В. Ковальова, С. Модерова, Д. Оріле та ін.

Проте деякі теоретичні, методичні, організаційні, практичні, нормативно-правові та інші аспекти гармонізації національного бухгалтерського обліку та фінансової звітності з міжнародними стандартами вивчені недостатньо. Зокрема, це стосується висвітлення сутності гармонізації, методологічних і методичних засад бухгалтерського обліку та фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів.

Метою дослідження є вивчення особливостей складання та подання фінансової звітності в Україні та за кордоном і проведення порівняльного аналізу фінансової звітності за національними, міжнародними та угорськими стандартами для виявлення зіставності і зрозумілості бухгалтерської інформації.

Виклад основного матеріалу. Процеси реформування бухгалтерського обліку, як і практика використання Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, засвідчили наявність багатьох недостатньо вивчених і неузгоджених питань щодо формування та використання бухгалтерської фінансової звітності при обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень. Отже, виникає об'єктивна необхідність подальшого поглиблення теоретичних досліджень і методологічних розробок, спрямованих на удосконалення практики складання і використання бухгалтерської фінансової звітності та забезпечення адекватності її вимогам користувачів, що і визначає актуальність обраної теми дослідження. Важливим кроком у цьому напрямку стало прийняття 12 травня 2011 р. Верховною Радою України змін до Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні".

Текст Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), включаючи Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та Тлумачення (КТМФЗ, ПКТ), видано Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012 р. Ці Стандарти ґрунтуються на Міжнародних стандартах фінансової звітності та інших публікаціях Ради з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО). Авторське право

на Міжнародні стандарти фінансової звітності та інші публікації РМСБО має Фонд Комітету з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (ФКМСБО). Текст, що міститься у цьому документі, може бути змінений задля сприяння його прийняття відповідно з Національним законодавством. Затверджений текст Міжнародних стандартів фінансової звітності та інших публікацій ФКМСБО є текст англійською мовою, примірники якого можна отримати від ФКМСБО.

На теперішній час питання переходу українських компаній на Міжнародні Стандарти Фінансової Звітності набуло надзвичайної актуальності. Вже сьогодні Міністерство фінансів поступово вносить зміни до Національних стандартів, наближуючи їх до міжнародних. Це обумовлено визнанням МСФЗ як одного з головних інструментів, що гарантує надання прозорої й уніфікованої інформації про фінансовий стан компанії для широкого кола учасників ринку, зокрема й закордонних.

У сучасних умовах інтенсифікації інтеграційних процесів та міжнародного співробітництва необхідне надання зрозумілої для всіх користувачів бухгалтерської інформації. Доцільно дослідити процес складання фінансової звітності в Угорщині (Угорській республіці) як географічного сусіда України та потенційного ділового партнера вітчизняних підприємств. Основні принципи та правила складання звітності в Угорщині визначаються Законом Угорщини С. "Про систему бухгалтерського обліку" (2000 р.) [6], згідно з яким звітність – це письмовий звіт, який містить надійну та правдиву інформацію про фінансовий та майновий стан та фінансові результати суб'єкта господарювання.

Звітність складається за звітний період, який, зазвичай, становить календарний рік, тобто триває від 1 січня до 31 грудня. Закон визначає відповідні дати щодо складання та подання звітності, а саме: дата звітності – останній день звітного року, як правило – 31 грудня; дата подання звітності – 150 днів від дати звітності, дата подання та реєстрації звітності в господарському суді (у більшості випадків – 31 травня). Закон С. визначає основні види звітності (рис.). Вибір виду залежить від основних показників діяльності суб'єктів господарювання.

Річна звітність	Спрощена річна звітність	Зведена консолідована річна звітність	Спрощена звітність
Складають суб'єкти господарювання, у яких два з трьох показники основної діяльності перевищують граничні значення. Форми звітності: баланс; звіт про фінансові результати; додаток; підприємницький звіт	Складають суб'єкти господарювання, два із трьох основних показників діяльності якого не повинні перевищувати граничні значення. Форми звітності: баланс; звіт про фінансові результати; додаток	Складають материнські (холдингові) компанії разом з власною річною звітністю. Форми звітності: зведений баланс; зведений звіт про фінансові результати; зведений додаток	Складають навчальні об'єднання, робочі громади, профспілки, фізичні особи-підприємці тощо. Форми звітності: спрощений баланс; розрахунок фінансових результатів

Рис. Основні види та характеристика фінансових звітів угорських підприємств [4]

Практика складання та подання фінансової звітності в Угорщині дещо відрізняється від української та міжнародної. Основними відмінностями є дата складання, подання та реєстрації фінансових звітів, а також їх склад (табл.).

Табл. Порівняльний аналіз основних положень щодо складання та подання фінансової звітності [1, 3, 6]

Критерії	Україна	МСФЗ	Угорщина
Визначення фінансової звітності	бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів за звітний період	структуроване представлення фінансового положення і фінансових результатів діяльності організації	письмовий звіт, який містить надійну та правдиву інформацію про фінансовий та майновий стан та фінансові результати суб'єкта господарювання
Форми звітності	– баланс; – звіт про фінансові результати; – звіт про власний капітал; – звіт про рух грошових коштів; – примітки до річної фінансової звітності та Пояснювальна записка; – інформація за сегментами.	– звіт про фінансовий стан на дату закінчення періоду; – звіт про прибутки та збитки за період; – звіт про зміни в капіталі за період; – звіт про рух грошових коштів; – примітки, що складаються з короткого огляду основних принципів облікової політики та іншої пояснювальної інформації.	– баланс; – звіт про фінансові результати; – додаток; – підприємницький звіт.
Звітна дата	20 лютого наступного за звітним року	не є фіксованою	31 травня наступного за звітним року (150 днів від дати звітності). Для підприємств, які подають консолідовану звітність – 180 днів від дати звітності
Грошовий вимірник	грошова одиниця України – гривня	будь-яка валюта	грошова одиниця Угорщини – форинт (forint)
Подання додаткової інформації	не подається	фінансовий огляд керівництва	не подається

У цілому між цими стандартами більше схожості, ніж відмінностей, оскільки П(С)БО в Україні розроблялися відповідно до МСФЗ. Порівняльний аналіз нормативної бази бухгалтерського обліку і формування фінансової звітності за національними та міжнародними стандартами дає підстави стверджувати, що між ними існує певна узгодженість, яка полягає в тому, що окремі стандарти мають однакову мету, призначення, спільні назви [5].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Внаслідок проведеного аналізу національних та міжнародних стандартів було виявлено низку відмінностей:

1. Згідно з МСБО 1 підприємства заохочуються до подання фінансового огляду, складеного керівництвом, який містить опис і пояснення основних рис результатів діяльності підприємства та його фінансового становища,

а також виклад основних невизначеностей. Слід зауважити, що у П(С)БО подібного фінансового огляду як додаткового звіту не передбачено;

2. Структурно МСБО 1 включає положення, які визначають методологічні засади формування та подання інформації в усіх компонентах фінансової звітності. Окрім П(С)БО 1, в Україні такі засади викладено ще у чотирьох стандартах: П(С)БО 2 "Баланс", П(С)БО 3 "Звіт про фінансові результати", П(С)БО 4 "Звіт про рух грошових коштів" та П(С)БО 5 "Звіт про власний капітал". Аналогічних МСБО чи МСФЗ немає. На відміну від МСБО 1, перераховані П(С)БО надають детальний опис та характеристику кожної окремої статті, що спрощує методику складання форм фінансової звітності;
3. На відміну від МСБО 1, у П(С)БО 1 чітко визначено якісні характеристики та принципи підготовки фінансової звітності. Це означає, що вони відсутні у МСБО 1, проте непослідовність викладення ускладнює їх розуміння та сприйняття;
4. У МСБО 1 детально визначено перелік користувачів фінансової звітності та їх інформаційні потреби, тоді як П(С)БО 1 дає визначення користувачів без класифікації за певними групами.

Що ж стосується Угорщини, то у процесі дослідження визначено особливості угорської системи бухгалтерського обліку: дата подання звітності – 31 травня; обов'язковість аудиту; 14 основних принципів обліку, які пов'язані з використанням при розробці національних нормативних документів Директив Євросоюзу. Для України пропонуємо враховувати ці особливості при прийнятті управлінських рішень, тобто звертати увагу на звітні дані тільки після 31 травня та обов'язково аналізувати аудиторські висновки. На нашу думку, для залучення угорських інвестицій в українські підприємства потрібно подавати правдиву та достовірну звітну інформацію та обов'язково незалежний аудиторський висновок.

Література

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗТМ) 2004 / Фонд Комітету з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (ФКМСБО). – 2007. – Ч. 1. – 1272 с.; Ч. 2. – 1223 с.
2. Михайлова Т.П. Міжнародний облік і аудит / Т.П. Михайлова. – Донецьк : Вид-во ДонДУЕТ, 2006. – 78 с.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р., № 996-XIV. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>
4. Семйон В.С. Особливості складання та подання фінансової звітності підприємств в Угорщині / В.С. Семйон // Тези XXXIII наук.-практ. міжвуз. конф., присвяч. Дню університету (Житомир, 18-19 березня 2008 р.) / В.С. Семйон. – Житомир : Вид-во ЖДТУ, 2008. – 242 с. – С. 157.
5. Сопко В.А. Економіко-правові основи і напрями уніфікації і адаптації термінології бухгалтерського обліку та контролю до потреб Міжнародної стандартизації / В.А. Сопко // Фінанси України : журнал. – 2006. – № 8. – С. 5-11.
6. 2000 évi C. törvény "A számvitelről" (2000. szeptember 5.) / Magyar Pénzügyminiszterium. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.penzugyminiszterium.hu>
7. Borbély K. A számviteli szabályozó rendszert befolyásoló néhány tényező Romániában és Magyarországon / K. Borbély // Közgazdász fórum. – 2003. – július. – Pp. 17-21.

Семйон В.С., Варга К.И. Особенности составления и представления фінансової отчетности: украинский и зарубежный опыт

Исследована современная практика составления и представления отчетности предприятий в Украине в соответствии с МСФО (Международными стандартами финансовой отчетности) и П(С) БУ (Положениями (стандартами) бухгалтерского учета Украины). Проведен сравнительный анализ составления финансовой отчетности по международным и национальным стандартам.

Ключевые слова: финансовая отчетность, международные стандарты финансовой отчетности, Положения (стандарты) бухгалтерского учета, Венгрия.

Semjon V.S., Varha K.Yo. Features of the preparation and presentation of financial statements: Ukrainian and foreign experience

We study the current practice of compiling and reporting enterprises in Ukraine in accordance with IFRS (International Financial Reporting Standards) and the National Accounting Standards of Ukraine. A comparative analysis of the financial statements on international and national standards.

Keywords: financial reporting, International Financial Reporting Standards, Regulations (Standards) accounting, Hungary.

УДК 330

*Доц. Г.В. Стричак, канд. екон. наук;
студ. І.І. Сапарта – Львівський ДУВС*

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Досліджено суть боргової безпеки та визначено вплив державного боргу на економіку України; проведено аналіз досліджень і публікацій за темою, в яких започатковано вирішення проблеми; пояснено суть державного боргу та проведено аналіз поточної заборгованості України.

Ключові слова: економічна безпека, боргова безпека, бюджетний дефіцит, державний борг, внутрішній борг, зовнішній борг.

Постановка проблеми. В умовах функціонування ринкової економіки важливою складовою державних фінансів є державний борг. Дефіцит державного бюджету, залучення та використання позик для його покриття призводять до формування і значного зростання державного боргу в Україні. Великі розміри внутрішнього і зовнішнього боргу, а також відповідно зростання витрат на його обслуговування обумовлюють необхідність вирішення проблеми державного боргу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Державний борг є предметом дослідження і дискусій багатьох вчених. Управління державним боргом розглядають стосовно як важливості для фінансової політики держави, так і перспектив формування та розвитку національної економіки. Серед західних вчених особливої уваги заслуговують праці Дж. Кейнса, П. Кругмана, Р. Барро, П. Харрода, А. Сміта, А. Лернера, Р. Масгрейва, К. Макконнелла, С. Брю та ін. Теоретичні й практичні питання державного боргу розглянуто в роботах українських дослідників: В.В. Козюка, В.А. Андрушенка, О.І. Барановського, З.О. Лютого, О.В. Плотнікова, Н.В. Зражевської, Я.В. Онищук, Ю.К. Алексеєва та ін. Проблеми наближення обліку та звітності з державного боргу до загальноприйнятої міжнародної практики висвітлено у праці Ю.В. Іваненка і А.В. Мамишева.

Метою роботи є дослідження суті державного боргу та аналіз поточної заборгованості України.

Виклад основних положень. В умовах поширення глобалізаційних та інтеграційних процесів кожна країна прагне забезпечити розвиток національної економіки, створити сприятливі умови для захисту основних соціально-економічних та політичних інтересів країни. Тому кожна країна намагається провадити ефективну політику економічної безпеки.

Відомо, що фінансова безпека має такі складові: бюджетна безпека, валютна, грошово-кредитна безпека, боргова безпека, інвестиційна безпека, безпека страхового ринку, безпека фондового ринку.

Однією з основних складових фінансової безпеки є боргова безпека держави. Значна роль державного боргу в економіці держави обумовлюється його різнобічним впливом на всі сфери життя, необхідністю розрахунку його граничного рівня для країни з урахуванням забезпечення сталого економічного зростання, узгодження фіскальної та монетарної політики тощо. Внутрішні й зовнішні борги стали невід'ємною складовою фінансової системи більшості країн світу. Вони зумовлені наявністю дефіциту бюджету, тобто держава не завжди має змогу провести скорочення витрат відповідно до наявних доходів. Тоді виникає потреба в додаткових фінансових ресурсах, які можна одержати або завдяки емісії грошей, або запозиченням як всередині держави, так і ззовні. Покриття дефіциту бюджету через запозичення має переваги, до яких належать: керованість інфляційними процесами в державі, підвищення рівня касового виконання бюджету, можливості зміцнення фінансового становища в державі.

В Україні за роки її незалежності формування боргу відбувалося значною мірою під впливом потреб оперативного фінансування поточних бюджетних видатків, що зумовило його структуру та обсяги. До основних причин швидкого зростання державного боргу України можна віднести: необхідність збільшення валютних резервів для забезпечення стабільності національної грошової одиниці; значні обсяги бюджетного дефіциту; залежність від імпорту енергоносіїв; потреби технічного переоснащення більшості галузей національної економіки [3].

Відповідно до міжнародних стандартів і загальноприйнятих наукою показників оптимальний розмір боргів держави не повинен перевищувати 60 % від річного обсягу валового внутрішнього продукту. Внаслідок перевищення цього рівня держава може втратити фінансову незалежність і стати державою-банкрутом. Рівень державного боргу України досяг майже 40 % валового внутрішнього продукту, що не є критичним, порівняно з окремими розвиненими країнами світу [5].

За даними Мінфіну, рівень державного боргу України у 2011 р. становив: сукупний державний борг України (прямий і гарантований) в 2011 р. зріс на 9,1 % або від 4,918 млрд. дол. до 59,216 млрд дол. Згідно з повідомленням, сукупний внутрішній держборг зріс за 2011 р. на 11,3 % або від 2,203 млрд дол. до 21,741 млрд дол., зокрема у грудні – на 2,6 % або на 545 млн дол. За даними Мінфіну, сукупний зовнішній держборг збільшився в 2011 р. на 7,8 % або від 2,714 млрд дол. до 37,474 млрд дол.: у грудні він скоротився на 1,8 % або на 685 млн дол. [1].